

ňuje zasadit téma do kontextu zkoumání proměn německé zahraniční politiky. Metodologicky je Baumannovo dílo založeno na diskursivní analýze, jejíž definice a využití jsou zřejmě jeho největším přínosem. První část knihy se důkladně věnuje popisu vybrané metody; samotná analýza diskursu, kterou na vybrané materiály aplikuje, se odvolává na anglosaskou školu se sociolingvistickými kořeny, která předpokládá vzájemné ovlivňování sociálního jednání a struktur. V případě německé zahraniční politiky a multilateralismu se pak tento vztah projevuje jako řetězec vzájemných reakcí: politická kultura multilateralismu jako sociální struktura ovlivňuje zahraničně politické jednání Německa, které zpětně stabilizuje tyto komunikační a hodnotové struktury. Akt řeči je v této teorii díky přesahu do *Sprechakttheorie/Sprechhandlungstheorie* vnímán zároveň jako jednání a utváření významových kontextů: řeč je tedy chápána jako zahraničně politické jednání a utváření zahraniční politiky zachyceno jako otevřený proces. Na základě výběru metody autor obhajuje výběr zkoumaných materiálů – jak již bylo řečeno, jedná se z velké míry o projevy zahraničněpolitických činitelů Německa. Na základě zkoumání frekvence určitých pojmů, jejich kontextu a logiky argumentace definuje vzorec obhajování nutnosti setrvání při multilateralismu. Dále se pak důkladně věnuje několika vybraným klíčovým pojmům a vývoji jejich použití (např. pojem zodpovědnosti), čímž se dostává k analýze aktérů, reprezentantů a katalyzátorů této změny. Na závěr knihy pak prověřuje své teze při pohledu na události po roce 2000 a dává prognózu dalšího vývoje německého multilateralismu.

Knihy je metodologicky zajímavá a inspirativní, náročná metoda však může ve čtenáři lehko vzbudit dojem, že metoda ovládla knihu nejen v pohledu na počet stránek věnovaných čistě metodickým postupům a jejich obhajobě, ale že její téma slouží pouze jako materiál pro metodické testování. V tomto momentě pak vyvstává otázka, jak silné výpovědi o subjektu svého zkoumání autor za pomoci nového metodologického přístupu dosahuje.

Anna Kárníková

Joanna Szymoniczek, Eugeniusz Cezar Król, eds., **Rok 1956 w Polsce i jego rezonans w Europie**. Warszawa: ISP PAN, Collegium civitas, Bundesstiftung zur Aufarbeitung der SED-Diktatur, 2009. 343 s. ISBN 978-83-60580-34-9

Sborník *Rok 1956 w Polsce i jego rezonans w Europie* je výstupem konference konané v prosinci 2006 v Berlíně. Zúčastnili se jí jak samotní svědci událostí roku 1956, tak i historici a politologové (z Polska, Německa, Česka, Ruské federace a Maďarska). Kniha, která vyšla zároveň v polské i německé verzi, obsahuje šestnáct referátů přednesených během konference i neméně přínosnou diskuzi.

Část referátů se týká výlučně polského prostředí – jsou to příspěvky Stanisława Jan-kowiaka, který se zabývá dopadem poznaňských událostí na Polsko i zahraničí, či Wiesława Władyky, který rok 1956 zkoumá z perspektivy vlády a Polské sjednocené dělnické strany. Stejně tak zůstávají do polského prostředí situovány příspěvky Piotra Madajczyka (o Go-

mulkovi a jeho představách o polském systému), Eugeniusze Cezara Króla (o polské kultuře v roce 1956), Danuty Jackiewicz (o fotografiích polského pařdziernika i jejich osudu) a Pauliny Codogni (o společenské aktivitě v Polsku roce 1956). Část příspěvků má již evropskou dimenzi – referát Jerzyho Holzera o rozdělené Evropě na přelomu let 1955/1956 a příspěvek Albiny Noskowie, která zkoumá záměr i dopad Chruščovova tajného referátu z 20. sjezdu KSSS. Stejně tak lze do této skupiny zařadit i text Jana Rychlíka, ve kterém autor nastiňuje proces destalinizace v jednotlivých zemích středovýchodní Evropy s důrazem na Československo a Bulharsko. Ilko-Sascha Kowalczuk se pak zabývá otázkou, proč byl v roce 1956 v NDR klid a kde se nacházela ohniska možných nepokojů. Ohlasy na události v Maďarsku jsou tématem tří příspěvků: referátu Joanny Szymoniczek o humanitární pomoci Maďarům a textu Jánoše Tischlera zabývajícím se reakcí Poláků na maďarskou revoluci. Třetí příspěvek, jehož autorem je Klaus Larres, zkoumá vztah USA k maďarským událostem, přičemž autor poukazuje na osvoboditelskou rétoriku Spojených států, která však sloužila jen vnitřním účelům a nemohla tedy vést ke konfrontaci se Sovětským svazem. Odraz „polského roku 1956“ ve světě je pak tématem referátu Wandy Jarzabek (dopad roku 1956 na polskou zahraniční politiku – vztahy se Západem i se zeměmi sovětského bloku) a Marcina Kuly (příspěvek nazvaný „Francouzské mínění o událostech v roce 1956 v Polsku“, ve skutečnosti zahrnující také pohled amerických a britských diplomatů). Ze všech příspěvků se pak tematicky vymyká referát Stefana Troebsta o historické paměti. Troebst zmiňuje spor lotyšské političky Sandry Kalniete a představitele německé židovské komunity Salomona Korna ohledně srovnávání zločinů nacismu a komunismu, zabývá se i rozdílnou pamětí holocaustu a komunismu na Západě a v zemích bývalého sovětského bloku a zamýšlí se nad možným vznikem evropské historické paměti s Německem jako prostředníkem.

Některé příspěvky jsou sice obecné, shrnují již mnohokrát zpracovaná témata či jsou utvořeny jen jako výtah z autorových děl, na druhou stranu pro čtenáře neseznámeného s problematikou to může být naopak přínosem. Někdy také dochází k opakování témat (např. problematika polské materiální pomoci Maďarsku se objevuje ve dvou příspěvcích). Velmi přínosná je naopak ve sborníku otištěná diskuze, která nejenom tvoří zpětnou vazbu k předneseným referátům, ale často přináší i zajímavé doplnění příspěvků. Navíc je opatřena vysvětlujícím poznámkovým aparátem, který čtenáři přibližuje v diskuzi zmíněné historické postavy.

Michaela Kůželová

Joanna Wawrzyniak, ZBoWiD i pamięć drugiej wojny światowej 1949–1969. Warszawa: Trio, 2009. 354 s. ISBN 978-83-7436-185-9

Téma reflexe druhé světové války v polských poválečných dějinách již bylo vícekrát zpracováno. Méně prací se jím však zabývá prizmatem institucionalizace paměti. Polská historička a socioložka Joanna Wawrzyniak si tento náhled vybrala pro svou knihu *ZBoWiD i pamięć drugiej wojny światowej 1949–1969*. Na příkladu polského Svazu bojovníků za svo-